

האיגוד הישראלי לנוירוכירורגיה

האיגוד הישראלי לרפואת ילדים

נייר עמדה מאי 2014

שימוש בקסדה מתקנת למניעה ותיקון של השטחת הגולגולת בתינוקות הנגרמת כתוצאה משכיבה על הגב.

כתבו: דר' זאב פלדמן - האיגוד הישראלי לנוירוכירורגיה, פרופ' דן מירון ופרופ' אלי סומך - האיגוד הישראלי לרפואת ילדים.

רקע

ההמלצה הקיימת היא להשכיב תינוקות על הגב או הצד בכדי למנוע ו/או להפחית את הסיכון למוות פתאומי בעריסה (SIDS).

השכבה על הגב העלתה מאד את שיעור ההיארעות של עיוותי הגולגולת - השטחה חד צדדית או דו צדדית של חלקה האחורי של גולגולת התינוק. מצב זה מתפתח כתוצאה מלחץ חיצוני מתמשך הנובע ממשקלו הכבד יחסית של ראש התינוק, ו"הרכות" היחסית של עצמות הגולגולת בחודשים הראשונים לחיים. לעיוות הגולגולת הנובע מגורמים חיצוניים מאפיינים ברורים: השטחת חלקה האחורי של הגולגולת, "תזוזה של האוזן" קדימה התבלטות של המצח ולפעמים של הלחי באותו הצד. מצב זה מביא לעיתים קרובות להפניית תינוקות לנוירוכירורגים של ילדים וחלק מהם בארץ ובעולם ממליצים על התקנת "קסדה מתקנת". הקסדה, מפעילה לחץ קבוע על האיזורים התקינים, ומתעלת את גדילת הגולגולת לאיזורים השטוחים. את הקסדה יש לחבוש במשך 23 שעות ביממה במהלך כ-6 חודשים רצופים.

טיפול זה גורם לילדים ולהורים אי נוחות ולעיתים לסיבוכים כגון פצעי לחץ, פריחות על רקע הזעה בחלל סגור וכו'. מאידך, לזיהוי מוקדם של השטחה על רקע תנוחת חשיבות רבה. הימנעות מהשכבה על האזור

השטוח, הדרכת ההורים להשכבת התינוק על הבטן בשעות העירנות במהלך היום כאשר הם נמצאים לידו, וקצב הגדילה המואץ של הגולגולת בשנה הראשונה לחיים מאפשרים תיקון מהיר של העיוות הגולגולתי. מחקר שבוצע במספר מרכזים בהולנד והתפרסם לאחרונה ב- BMJ (BMJ 2014:348:2741g) : השווה בין 2 צורות טיפול בעיוות התנוחת: הדרכה ושינוי התנוחה לעומת קסדה מתקנת. קבוצת המחקר כללה 84 ילדים בני 5-6 חודשים שנולדו במועד עם השטחה בינונית עד קשה של הגולגולת, שחולקו בצורה אקראית ל-2 קבוצות המחקר. לאחר 6 חודשים בוצעה הערכה של תוצאות הטיפול. לא נמצא הבדל במידת תיקון העיוות בין שתי הקבוצות ("קבוצת הקסדה המתקנת" ו"קבוצת השינוי התנוחתי"). תיקון מלא הושג רק אצל כ- רבע מהילדים בשתי הקבוצות. לאור היעדר יתרון להתאמת קסדה מתקנת, המחיר הגבוה של ייצורה והסיכויים הנלווים לחבישתה, ממליצים מחברי המחקר להימנע משימוש בצורת טיפול זו. בסקר שנערך בין נוירוכירורגים לילדים בישראל (7 מ-8 שנשאלו ענו על הסקר) מתברר שגם בארץ ההמלצה הגורפת הינה לשינוי צורת השכבת התינוק על פני הפניה להתאמת קסדה מתקנת.

המלצות

1. על רופאי הילדים לגלות עירנות ולאחר את התינוקות המפתחים השטחה אחורית של הגולגולת בשלבים מוקדמים. באם מתפתח מצב כזה, מומלץ להדריך את ההורים על הימנעות מהשכבה על האזור השטוח, והשכבת התינוק על הבטן בשעות העירנות במהלך היום כאשר הם נמצאים לידו, הדרכה מוקדמת של ההורים מונעת התפתחות עיוותים קשים לטווח ארוך.
2. התקנת קסדה מתקנת אינה מומלצת. המחקר, שהתבצע בהולנד, הוכיח ש"לקסדה" אין כל יתרון על פני השינוי ההתנהגותי בתיקון ההשטחה האחורית בגולגולת.